

Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs
Snoeksloot 39
3993 HG Houten
www.thuisonderwijs.nl

Betreft: Reactie NVvTO op internetconsultatie “Wetsvoorstel informeel onderwijs”

Houten, 20 december 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 2
Thuisonderwijs en de reikwijdte van het concept-wetsvoorstel	p. 3
Proportionaliteit, subsidiariteit en het beoogde doel	p. 3
Impact op thuisonderwijsgezinnen	p. 4
Uitvoerbaarheid	p. 5
Conclusie	p. 5

Inleiding

De Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs (NVvTO) is sinds 2000 een inclusieve vereniging voor en door ruim 1.000 Nederlandse thuisonderwijsgezinnen.¹

De NVvTO vindt het recht van kinderen op kwalitatief goed onderwijs van groot belang. Geen kind is hetzelfde. Alle ouders zouden moeten kunnen kiezen voor het onderwijs dat het beste bij hun kinderen past. Ook thuisonderwijs zou daarbij moeten horen. De NVvTO pleit daarom al jaren voor het erkennen van thuisonderwijs als volwaardige onderwijsvorm en voor een toezichtvorm die daarbij past en proportioneel is.

Als vereniging waarderen we het dat de overheid beseft dat het onderwijs aan kinderen een groot goed is dat bescherming en aandacht verdient. Daarbij willen we benadrukken dat elke ouder het recht heeft zijn identiteit over te dragen aan zijn eigen kinderen, dan wel in contact met de kinderen zelf, dan wel door (informeel) onderwijs te kiezen dat past bij de identiteit van de ouder, zolang dit valt binnen de kaders van de wet. Het voorliggende concept-wetsvoorstel beoogt het toezicht op ‘informeel’ onderwijs te regelen en daarmee te toetsen of het binnen de kaders van de wet valt.²

Hoewel eerder is benoemd dat thuisonderwijs niet zou vallen onder het wetsvoorstel toezicht informeel onderwijs,³ is (voor wat betreft de definiëring van de reikwijdte) in het concept-wetsvoorstel het volgende te lezen:

“Artikel 2. Reikwijdte

Deze wet is niet van toepassing op informeel onderwijs dat wordt gegeven in een woning of door ouders aan uitsluitend hun kinderen.”

Veel activiteiten die thuisonderwijzers onder hun onderwijs scharen vallen daarmee dus **wel** onder het concept-wetsvoorstel. De kwaliteit van thuisonderwijs wordt bevorderd door samenwerkingen, activiteiten en sociale contacten die veelal buitenshuis en niet uitsluitend in het samenzijn met eigen kinderen worden aangegaan.

Ondanks dat het concept-wetsvoorstel echt gericht lijkt te zijn op instellingen, zoals dat ook blijkt uit bijvoorbeeld het nieuwsbericht over het concept-wetsvoorstel en de internetconsultatie, alwaar steeds het kunnen ingrijpen op ‘instellingen’ (met informeel onderwijs) is te lezen,⁴ is de tekst van het concept-wetsvoorstel dus veel breder in formulering en begripsbepaling en zelfs expliciet over het feit dat er ook bedoeld wordt op natuurlijke personen⁵. We nemen als vereniging, als behartiger

¹ Voor meer informatie, zie <http://www.thuisonderwijs.nl/>.

² Te raadplegen op https://www.internetconsultatie.nl/informeel_onderwijs/b1.

³ Zie bijvoorbeeld vragen 255, 311 en 313 in de lijst van vragen en antwoorden over de voortgang beleidsagenda informeel onderwijs op 11 september 2023 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2023Z14623&did=2023D35285>.

⁴ Het nieuwsbericht is te vinden op <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/11/12/toezicht-op-uitwassen-informeel-onderwijs-wetsvoorstel-in-consultatie>.

⁵ https://www.internetconsultatie.nl/informeel_onderwijs/document/13283, pagina 8 in voetnoot

van de belangen van ouders die hun kinderen thuisonderwijs geven, om bovengenoemde redenen toch de vrijheid om kritisch op dit concept-wetsvoorstel te reageren.

Thuisonderwijs en de reikwijdte van het concept-wetsvoorstel

Zoals in de inleiding te lezen zijn wij ervan op de hoogte dat de reikwijdte van het voorstel expliciet niet toeziet op het onderwijs in een woning of onderwijs gegeven door ouders aan uitsluitend hun eigen kinderen. Nu zijn er weinig thuisonderwijzers die alleen thuis aan tafel onderwijs verzorgen; veel gezinnen gaan juist op pad of zoeken elkaar (buitenshuis) op. Er zijn daarmee veel activiteiten, in het kader van thuisonderwijs, die toch binnen de reikwijdte van dit concept-wetsvoorstel vallen.

We geven een aantal zeer gebruikelijke voorbeelden van activiteiten die de kwaliteit van het onderwijs bevorderen en onder dit wetsvoorstel vallen. Het gaat hier niet om een uitputtende lijst, maar om een indruk te geven van de relevantie:

- Het met een groep thuisonderwijzers bezoeken van musea en andere culturele of educatieve instellingen.
- Het initiatief van een ouder om vanuit de eigen expertise kennis te delen met een grotere groep kinderen, denk bijvoorbeeld aan een serie filosofie- of literatuurlessen, veelal op een gehuurde locatie.
- Activiteiten in de natuur, waarbij meerdere gezinnen er samen op uit trekken, al dan niet met een gids of boswachter.
- Gezamenlijk een gymzaal huren voor bewegingsonderwijs.
- In de leeftijd van het voortgezet onderwijs een klas volgen ter voorbereiding op een staatsexamen.

In theorie stelt dit concept-wetsvoorstel veel van de contacten van volwassenen met kinderen buitenshuis onder toezicht. Informeel onderwijs staat veelal in relatie tot de opvoeding (en slaat daarmee ook zeker niet alleen op thuisonderwijsgezinnen). Het is dan ook niet verwonderlijk dat veel van de activiteiten van thuisonderwijzers ook onder die noemer vallen, met name nu die activiteiten juist gericht zijn op 'het overbrengen van kennis, vaardigheden of attitudes'.⁶

Proportionaliteit, subsidiariteit en het beoogde doel

Wanneer de reikwijdte van het concept-wetsvoorstel zo breed is, is enig ingrijpen vrij snel al een zeer zwaar middel. Het is dus gelet op de subsidiariteit van belang een minimale toets te hanteren voor het beoogde doel. Het beoogde doel is om te kunnen ingrijpen bij organisaties of personen die aanzetten tot haat of discriminatie. Er bestaat echter reeds een mogelijkheid om dergelijke uitingen te bestraffen door middel van het strafrecht. Dit concept-wetsvoorstel voegt weinig toe aan deze mogelijkheid, maar brengt wel grote risico's en kosten met zich mee. Het toezicht raakt verschillende (grond)rechten, zoals bijvoorbeeld de vrijheid van onderwijs (art. 23 Grondwet), de vrijheid van meningsuiting (art. 7 Grondwet), de vrijheid van godsdienst (art. 6 Grondwet en art. 9 EVRM) en de vrijheid van vereniging (art. 8 Grondwet en 11 EVRM). Ook grijpt het in op de scheiding van kerk en staat; de overheid verkrijgt met dit concept-wetsvoorstel immers bemoeienis met de inhoud (zoals toezicht op godsdienstonderwijs).

⁶ Art. 1 (begripsbepalingen: informeel onderwijs) concept-wetsvoorstel Wet toezicht informeel onderwijs.

Het toezicht ziet op een deel van het maatschappelijk leven dat voorheen veelal van overheidsbemoediging was vrijgesteld. In beginsel moet de overheid een dergelijke stap met grote terughoudendheid zetten, om te verzekeren dat de vrijheid van individuele burgers niet onnodig wordt beperkt;⁷ het mogelijk beperken van grondrechten vraagt een grote terughoudendheid.⁸ In dit geval is van terughoudendheid geen sprake. Slechts een enkele melding van wie dan ook ('iedere natuurlijke persoon' die een vermoeden heeft van overtreding) kan met een concrete beschrijving van feiten en omstandigheden een melding doen bij de Inspectie, waarna deze bevoegdheden zou kunnen inzetten.⁹ De inbreuken die dergelijke meldingen kunnen veroorzaken, juist ook bij een heel ander publiek dan de doelgroep die de overheid voor ogen lijkt te hebben (een enkele omschrijving, afkomstig van wie dan ook, is immers afdoende), staan niet in verhouding tot het met de implementering van deze wet beoogde doel.

Impact op thuisonderwijsgezinnen

We willen specifiek ingaan op de risico's voor gezinnen die thuisonderwijs geven. Diverse van deze gezinnen kunnen helaas uit eigen ervaring spreken van vooroordelen en ongewenste uitingen naar het gezin, enkel vanwege het feit dat er thuisonderwijs wordt gegeven. Dergelijke reacties kunnen, zeker als er bijvoorbeeld melding wordt gedaan bij een instantie als Veilig Thuis, een behoorlijke impact hebben op het gezin, ook al zijn ze feitelijk onjuist. Er volgt namelijk regelmatig (achteraf bezien onterecht) onderzoek dat inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer of er is dreiging met een dergelijk onderzoek.

Dit concept-wetsvoorstel geeft alle mogelijkheid aan professionals of particulieren met een politieke mening over thuisonderwijs om gebruik te maken van een mogelijkheid tot melding. Dat kan ook zijn op basis van onjuiste informatie of een vooringenomen blik op de werkelijkheid. Dit concept-wetsvoorstel zorgt daarmee in de basis voor onveiligheid voor onze leden, omdat meningen over hoe een ander zijn kind opvoedt snel gevormd zijn, zeker als het betreffende kind ook nog eens niet naar school gaat. Begrippen zoals 'haat' en 'discriminatie' zijn niet goed uitgewerkt en laten ruimte voor willekeur (open norm). Dit kan leiden tot misverstanden en onterechte onderzoeken, die op mentaal gebied potentieel een grote last kunnen zijn voor de partij die beschuldigd wordt. En al zouden deze begrippen worden voorzien van een eenduidige onderbouwing, dan nog kan er al heel snel door 'iedere natuurlijke persoon' een melding worden gemaakt.

Wat het gevolg van dit concept-wetsvoorstel kan zijn, is dat thuisonderwijsgezinnen minder 'in' de maatschappij staan, namelijk minder buitenshuis bijeenkomen. De regels zijn immers conform de begripsbepaling niet van toepassing op onderwijs in een woning.¹⁰ Dit is overigens ook van toepassing op andere vormen van informeel onderwijs (zoals godsdienstonderwijs dat eerder in bijv. de kerk, moskee of waar dan ook plaatsvond). Daarmee schiet het concept-wetsvoorstel dus het beoogde doel voorbij en is er nog steeds geen toezicht mogelijk op de mogelijke risicogroepen.

⁷ Toelichting op concept-wetsvoorstel Wet toezicht informeel onderwijs, p. 16, https://www.internetconsultatie.nl/informeel_onderwijs/document/13283.

⁸ Het concept-wetsvoorstel geeft geen regels die 'in een democratische samenleving noodzakelijk zijn'. De opgenomen regels zijn niet proportioneel gelet op het beoogde doel (en in strijd met in art. 9 lid 2 EVRM opgenomen criterium).

⁹ Art. 7 (meldingen natuurlijke personen) concept-wetsvoorstel Wet toezicht informeel onderwijs.

¹⁰ Art. 2 (reikwijdte) concept-wetsvoorstel Wet toezicht informeel onderwijs.

Uitvoerbaarheid

De signaalgestuurde basis van het concept-wetsvoorstel heeft potentie tot een grote administratieve last voor de uitvoerende partij.¹¹ Signalen kunnen in veel gevallen onjuist zijn, maar ook bij juiste signalen zal het moeilijk of zelfs onmogelijk zijn om de juistheid van een melding te verifiëren en de uitvoering daarvan zal veel tijd en middelen vergen. Zowel de partij die de melding doet als de partij die het onderwerp is van de melding zullen door de beperkte mogelijkheden van de afhandeling en de zware middelen die daarbij genomen moeten worden als er wel een proces wordt opgestart, verder vervreemd raken van de overheid.

Conclusie

Wij vinden de implementatie van deze regels geen goed idee. Uiteraard zijn ook wij, als NVvTO, tegen haat, geweld en discriminatie. Echter zijn deze regels zodanig geformuleerd dat zij een enorme, disproportionele impact hebben. Het is een ongewenste inmenging van mogelijke overheidsbemoeienis in de vrijheden van individuele burgers, wat ziet op toezicht op een deel van het maatschappelijk leven dat voorheen veelal van overheidsbemoeienis was vrijgesteld. De reikwijdte van het voorgestelde toezicht is enorm, waardoor het niet in verhouding staat tot het beoogde doel.

¹¹ Wij zullen hier niet nader ingaan op de enorme belasting die dit voor de Inspectie met zich meebrengt, evenals de taken die niet bij de Inspectie passen, daarvoor verwijzen wij graag naar de reactie van de Inspectie zelf.